

**Гаркуша О.О.**  
*аспірант,*  
*Східноукраїнський національний університет*  
*імені Володимира Даля*

## **ПРОСВІТНИЦЬКІ ІДЕЇ ДЖОНА ДЬЮЇ ТА ВІЛЬЯМА КІЛПАТРИКА В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ США**

В Концепції України про загальну середню освіту наголошується, що в ХХІ столітті її стрижнем є «розвиваюча, культуротворча домінанта, виховання відповідальної особистості, яка здатна до самоосвіти і саморозвитку, вмє критично мислити, опрацьовувати різноманітну інформацію, використовувати набуті знання і вміння для творчого розв'язання проблем, прагне змінити на краще своє життя і життя своєї країни» [3].

Суттєвим негативним фактором в сучасній художній освіті України є недостатні вміння учнівської молоді використовувати набуті знання в практичній діяльності для розв'язання та аналізу нестандартних завдань, вирішення різноманітних питань. В цьому контексті важливим є розгляд та переймання зарубіжного позитивного досвіду найбільш розвинених країн, таких як США.

Наприкінці ХІХ – початку ХХ століття, коли Америка перетворилася на потужну індустріальну державу, відбулися значні зміни і в її системі художньої освіти. Переміщення акценту в навчанні з індустріальної направленості в бік особистісно-орієнтованого вже не ставило за мету механічне заучування теоретичних основ та сліпе копіювання досвіду митця, а було орієнтоване на практичну діяльність окремого учня, в ході якої він міг впевнено виражати особисті ідеї засновані на власному досвіді.

Важливу роль в становленні, розвитку та укоріненні даного принципу зіграла постать відомого американського просвітителя, філософа й педагога, автора більш ніж 40 книг та 800 наукових статей з педагогіки та інших наук, найбільш помітного освітнього реформатора свого часу – Джона Дьюї (John Dewey) [1].

В процесі діяльності Дьюї став яскравим представником одного з найвпливовіших рухів в історії США, який згодом отримав назву прогресивізм. Педагог разом з іншими учасниками прогресивного руху (Маргарет Наумбург, Джейн Аддамс, Вільям Кілпатрік, Френсіс Паркер) різко критикували традиційну систему освіти й вимагали радикальних змін в її змісті та методах. На їх думку, головною метою освіти було забезпечення належних умов навчання орієнтованих на розвиток інтересів окремої дитини. Діяльність руху стала початком проведення різноманітних емпіричних досліджень в галузі художньої освіти та виховання (The Eight Year Study, The Owatonna Art Project) [2].

Як прихильник прагматичної педагогіки, філософ дотримувався її головного принципу – «навчання в дії». Чільне місце в процесі реорганізації шкільної освіти взагалі, та художньої освіти як її підсистеми зокрема, Дж. Дьюї відводив власно набутому досвіду учнів. Називаючи досвід «керівною силою в науці й моральному житті», філософ підкреслює

важливість розвивати в учнів вміння вилучати з нього максимум корисного та реконструювати в життєвих ситуаціях поза меж навчального закладу [2].

Головним джерелом здобуття досвіду Дж. Дьюї вбачав в самостійному вирішенні поставлених завдань, процесі їх логічного розв'язання, вмінні знаходити та аналізувати потрібну інформацію, робити висновки, тощо [5].

В процесі художньої діяльності в американських школах сучасності ці завдання знайшли вираження під час підготовки різноманітних творчих проектів, спектаклів, постанов, малювання картин. Кожен з учнів, ще задовго до появи перших ескізів, повинен ретельно спланувати свою роботу, проаналізувати підходи та методи, вивчити ймовірні стратегії виконання, опанувати нові техніки, тощо [4].

В даній моделі освіти вчителю відводиться другорядна роль – роль помічника. На думку філософа, кожна дитина з народження наділена унікальним, неповторним ядром художньої обдарованості. Нав'язливе втручання та цілеспрямоване керування творчістю дитини знищує, знеособлює її особистісну своєрідність [5]. Дьюї підкреслює, що основним завданням педагогів є сприяти активній участі дитини в творчій діяльності, стимулювати ініціативність та самостійність, розвивати здатність та вміння до дружньої колективної співпраці, розширювати та збагачувати знання: «Дитина постійно знаходиться в діяльності і сама дає хід закладеним в неї здібностям. Роль же вихователя зводиться до того, щоб дати правильний напрямок його діяльності» [2].

Пізніше ця ідея знайшла своє відображення в новому методі навчання – методі проектів. Його основоположником став послідовник Дж. Дьюї, американський педагог Вільям Кілпатрік (William Kilpatrick).

Головними завданнями даного методу були залучення учнівської молоді до самостійного вирішення певних завдань, пошуку необхідного матеріалу, опрацювання інформації, виділення спірних питань, аналізу та оцінки отриманих даних, логічного обґрунтування висновків, розвитку критичного мислення, світогляду та вміння до колективної співпраці, тощо [2].

В процесі застосування методу проектів в групах набувають розвитку інтелектуальні, творчі, комунікативні компетенції учнів. Учні вчать розподіляти ролі, організовувати робочий процес, встановлювати способи виконання поставлених завдань, колективно обговорювати найкращі варіанти, презентувати результати роботи [2].

Проте важливим витоком даного методу є не тільки вміння застосувати набуті навички на уроках мистецтва, а й можливість порівнювати й використовувати отримані знання на уроках з інших дисциплін, необов'язково мистецьких, і, що найголовніше, ці знання повинні бути корисними власне в самому позашкільному житті: спілкуванні з батьками й друзями, розподілі та плануванні робочого та вільного часу, вирішенні інших життєвих питань [4].

Таким чином, можемо зробити висновок, що просвітницькі ідеї Джона Дьюї та Вільяма Кілпатріка не тільки не втратили своєї актуальності впродовж майже ніж столітнього періоду, а й набули широкого поширення серед педагогів різних країн світу та використовуються ними на уроках з мистецьких та інших дисциплін і по цей час. Застосування методу проектів та більший акцент на практичну діяльність учнів в процесі шкільної художньої освіти в Україні сприятиме кращому розкриттю творчого потенціалу окремої

особистості, результатом чого неодмінно стане відродження духовної культури всього суспільства.

### Список використаних джерел:

1. Бим-Бад Б. М. Джон Дьюи как педагог [Електронний ресурс] / Б. М. Бим-Бад. – Режим доступа: [http://www.bim-bad.ru/biblioteka/article\\_full.php?aid=588](http://www.bim-bad.ru/biblioteka/article_full.php?aid=588)
2. История педагогики и образования. От зарождения воспитания в первобытном обществе до конца XX в.: Учебное пособие для педагогических учебных заведений / Под ред. академика РАО А. И. Пискунова. – 2-е изд., испр. и дополн. – М.: ТЦ Сфера, 2001. – 512 с.
3. Концепція загальної мистецької освіти // Мистецтво та освіта. – 2004. – № 1. – С. 2-5.
4. Полюдова Е. Н. Честь и привилегия – быть учителем [Электронный ресурс] / Е. Н. Полюдова. – Режим доступа: [http://art.1september.ru/view\\_article.php?ID=201001012](http://art.1september.ru/view_article.php?ID=201001012)
5. Томюк О. Н. Концепция опыта в инструментализме Джона Дьюи [Электронный ресурс] / О. Н. Томюк. – Режим доступа: [http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/25871/1/episteme\\_2011\\_04.pdf](http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/25871/1/episteme_2011_04.pdf)

**Кабанова О.О.**

*аспірант,*

*Уманський державний педагогічний університет  
імені Павла Тичини*

## РОБОТА ІЗ СЛІПОГЛУХИМИ ДІТЬМИ ЛІКАРЯ-ДЕФЕКТОЛОГА ІВАНА СОКОЛЯНСЬКОГО

Робота із сліпоглухими дітьми є дуже клопітка та складна, навчанням сліпоглухих дітей, починаючи із середини ХІХ – початку ХХ ст., займалось багато вітчизняних педагогів, лікарів, педологів. В наш час така робота теж проводиться і не менш актуальна ніж була раніше. І тому є дуже важливим звернутися до історії становлення роботи із глухонімими дітьми та дослідити діяльність педагогів які своєю працею сприяли повноцінному розвитку та вихованню сліпоглухонімих дітей.

Сліпоглухонімі діти – це діти, позбавлені зору, слуху і мови. До них належать діти не лише із повним, а й частковим ураженням слуху. Своєрідність сліпоглухонімих дітей полягає в тому, що вони позбавлені можливості мовного спілкування із навколишніми і без спеціального педагогічного впливу на них, вони не розвиваються розумово. Діти можуть провести все життя, не навчившись жодного слова, не засвоївши людської поведінки. Разом з тим потенційно сліпоглухонімі діти можуть повноцінно розвиватися, але для цього потрібно спеціально організоване навчання. Найперше завдання у процесі їхнього навчання – формувати безпосередні образи навколишніх предметів, навички нормальної поведінки, насамперед самообслуговування та побутової праці. Спочатку спеціальні засоби спілкування із сліпоглухонімою дитиною є жести, якими позначаються предмети і дії. Потім окремі жести замінюються словами, що повідомляються дітям у дактильній формі. Поступово роль словесної мови збільшується, яка